

Տարեկան զինն է 10 ուռլի:
 Վեց ամսուանը՝ 5 ո., երեք ամսուանը՝ 3 ո., ամիսը 1 ո.:
 Առանձին համարներով խրաքանչիւրը 5 կօպէկ:

Խմբագրատունը ըստ է ամեն օր ըստի կիւրակէ եւ տօն օրերից
առաւօտեան 11—2 ժամը կէսօրից յետ:

Յարաբարդարացիք դիմում են ուղղակի խմբադրուժեան հետեւեալ հասցեով. — Въ ред. изданіи «Меры Ашхатара», въ Тифлисе, къ Редакціи де «Между Армистаніи», въ Тифлисе. (Caucase).

Իմբացրուժինն ինզրում է «Մե
ղու»-ի այն բաժանորդներին, որոնք
դեռևս չեն վճարել տարեկան բաժա
նորդադիմելու փութով հասուցանել այն
մեզ, Նայնը ինզրում է և անցիտ տա
րեան ապառիկներին վերաբերուժեամբ

Կարելի է «Մեղու»-ին ստորագրվի մայիսի 1-ից և յունիսի մեկից վճարելու վեց բուրլի, իսկ կիսամեայ բաժանորդագրման պայմանքն յուլիսի 1-ից 5 ռուբլի է

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ:

Ն ե ր ք ի ն Տ և ս ու թ իւ ն . — Ն օր
Ն ախիջեալն
Ս ա ն ր լ ու ր ե ր :
Ք աղ ա ք ա կ ա ն . — Ք աղ ա ք ա կ ա ն
լ ու ր ե ր :

Խ ա ո Ն Ն Ո Ւ Ր Ե Ր :
Բ ա Ն ա ս ի Ր ա կ ա Ն . — Ն կ ա տ ո ղ ու
Թ ի Ն ն Ե Ր : — Ա թ ղ ի ա յ լ ա ճ ո ղ ա կ Հ ա յ ու Ն ի :

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Monsieur, je vous donne
ce que vous m'avez volé

(«Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւն»
Կովկասում, և «Արձագանքի» բարեացա-
կամութիւնը).

Մտտիկ օրերումս լոյս կը տեսնեմ
 «Հայոց Բարեգործական ընկերու-
 թեան» կողմիցում՝ «Համառօտու-
 թիւնը» որ սպաղարկիցաւ համա-
 ձայն նորն ընկերութեան ընդհանուր
 ժողովի որոշման: «Համառօտութիւ-
 նը» կը պարունակէ իւր մէջ ընկե-
 րութեան զործունէութիւնը յիշ-
 թացս 1883—1884 և 1885 թու-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Դ.ԿԱՏՐՈՂ ՈՒԹԵԿՆ.Դ.Կ.Բ

«Կասպին» մոռացել է նախադրո՞ւմ
ներին.— Բազումով երաշտութիւն է :—
«Աղքատասիրաց ընկերութիւն».— Շա-
մախչ Ե. Ստեփաննոս նախ, վանքի
տնուր վիճակը.— ա.պ. Նօթէլ, Բողջկո-
վնարօնը ու պրօֆէսօր Մէնդէէկե-
Բազումով.

«Առանց արիօջ, ապրանքը լախի է
ստում է ռուսաց առածը: Ընթերցողը
հիմալ որ խօսքս ռուսաց առածում
սկսեցի, հարկէ որ խօսեմ ռուսաց մ
մամուլի մասին:—Պիտի խօսեմ Բազում
«Սոսպլյէ» թերթի մասին «Ելապլյէն» մ
պատասխատիւ է անաչառ. լրագիր է, որ
է խմբագրութւմ է մի քարեխիղճ եւ խ
հուն զիտախախտ ձեռքով, Խրաքան
չիւր վտանգ, որ սպառնում է մեր հա
մայնիքի կենցաղավարութեան, նրա բա
րեկեցութեան — անգործութեան, այ
ճգնաժամերով նեղուելը՝ «Ելապլյէն»
հանդիսանում—նա է բողոքում, խնա
մում, դարձանում, մի խօսքով, նեղեա
—անձաբնեւրւմ, նա է ամբողջում— Հո

պիյծ-ն է: Իւրաքանչիւր արդարաւստի
միակ ապաւէնը — «սասնադէնէք» «Այաւ

սկանհանդիսի եւ՝ նորա զոյալթեան նիւ
թահան եւ բարոյական պայմանները
Նոյս մասին մենք առիթ է՝ կ'ունեն
նանք խօսելու ապագայում՝ իսկ պ
ժըմ՝ կարող ենք ասել միայն՝ որ
ընկերութիւնը համեստութեամբ ա
ռանց ցոյցերի եւ բեկլամների, անընդ
հատ եւ շարունակ կատարումէ իւ
սրբազան պարտերը ազգային լու
սաւորութեան վերաբերութեամբ
օգնելով ՀԲաւոր աշակերտներին՝ ու
սանդոներին՝ աշակերտուհեաց եւ
այլն եւ մինչեւ վերջին կողակը ծախ
սումէ որքան նշանակված է ընդ-
հանոր ժողովից սահմանաւ ըլւ-
ճ'էի մէջ:

Այսպէս է վարվել և զործել ընկերութեան խորհուրդը ընկերութեան հիմնված օրից: Շատ բնական է, որ օգնութեան և զոհաբերութեան ագնիւ ձեռքերը մեկնեցան դէպի ընկերութեանս վեհ նպատակը որոյ շնորհիւ նորա նիւթական միջոցը երբեքսէ հաւաք աւելլու հասան է, չը նայելով նորա երխտասարհասակին: Բայց... պարտինք նկատել, որ Բարեգործական ընկերութիւնը իւր արիւնթեանք և նպատակայարմար զործունէութեանք զանազանութիւն մի այլ ընկերութիւնից, որ անուանվում է «Տպատգրական ընկերութիւն», որոյ մէջ թխմագործական բաժնի և թէ տնտեսական մասի հաշիւագրութիւնը ստանձնել էր «Արձագանքը» խմբադիր պր. Արզար Յովհաննիսեանը: Միջանկար յախադատութիւնով կ'ասեմք, որ այդ «Տպագրական ընկերութիւնը»

պիտրէն է: Բայց, ընթերցող, եկ և Տի-
մայ տես այդ արթուն և զգայուն լիբե-
րը, կնչպէս է թմրել և յօրանջում: Նս-
պածմ Նիկիտինի ցիրկում մի ձիւ սաս-
կելովն է զբաղված և այդ հանգուցեալ
ձիւի (հանգուցեալ կենք առում, քանդ
վարդովն է) զննութեամբ—քննութի կոստ
է պարագայված և կամ Պարսկաստանի
արտահանվող մի քանի սուզրակ ցորէ
—գարիի մասին է գրում ու մրտում:
Նա ըարձի թողի է արել իւր սրան և
մենամօտիկ առարկան — «նախայի-
հանգով» ցառ ու դարձը, որին յառեալ
արցունք է սպասում... Նա մոռ-նալ
է նաւթային արդիւնաբերութեանը ըզ-
բաղվողներին, որոնք Բագուի նման մ
սքորոտակայք քաղաքին «հանրահաշակ
տնտրոսով պահպելին... Էհ, աշխարհք է,
բաս «Վապոյի» ն, այժմ, կնչու է լուկ-
—որովհետեւ նրա հօգու տեքը—պ. խմբա-
գիրը, ամիսներ է, որ քաղաքին բա-
ցախալ է, նա հեռու հիւսիսային է:

Բայց մենք կարճելով այդ կ'առնեյ
որ Աստուած ողորմի «առանց տիրոջ
ապրանքը մնաւ է» առակ տալով իւր
դէժուշիկ հողաւուն և կը ցանկամբ ա
ռօգջութեամբ վերադարձին «կապիկ»
մեծ. պ. խմբագրին...

Իւրաքանչիւր քաղաք ու գիւղերի
յորդահոս անձրկների և աղետալի հե-

երկար տարիներին շրջանում կորսվել էր մոռացման գետի մեջ և հաստատվել էր Թեոֆիլ Բաբուխյանի գաղափարը, ընկերության ներթափանցելու միջոցները, և զբաղվել էր հասարակական համայնության մեջն էին, մինչև որ մամուլը, ընկերության անդամները հասարակությունը հրապարակապես հրապարակապես փորձեցին ցույց տալ, որ այդ «Տնտեսական ընկերությունը» կամ զործել, կամ զարգացնել, տալով իր հարստությունը ուրիշ բարեգործական ընկերությունը: Տարիներ անցան և օրից օր սասանանում էին բողոքների ձայները, սպառնալիցաները: Այդպիսի պահանջները, ծնունդ են առնում «Տնտեսական ընկերությունը» սկսեց զործել, և զործում է այժմ, եթե չեմ սխալվում: պ. Արդ. Յովհաննիսյանի զործական նախագահությունն ազատ:

Այսպես, «Հայոց Բարեգործական ընկերությունը» կողմից սուսմ ժառանգել է Հասարակություն համակրությունը, բայց ոչ առանց չարաբաստիկ արգելքների, չնորհիւ Արձազանք» շարաթաթերթի բռնած քաղաքականութեանը դէպի այդ բնկերութիւնը և նորա վեամ՝ նպատակները: Թող չը զարմանայ ընթերցողը, որ մի աղիւսի շարաթաթերթ որ յոբելաններ կը քարոզէ, կաթորիկոսութեան ընտրութեանց կանգիտաներ իւր պարտապէս, և իդէալներ կը մարտիրոսէ, և այլն իւրեանց ղոտներ և արգելքներ կ'ստղծ

դղնդեղնի բովն ենք շտափ, բայց մե
քաղաք ու դաշառերն «ստառել է վտան
գալի երաշտութիւնը, Աշխարայ է,
այդպիսի երաշտութեան հետեանքը սա
սաղիւնի պիտի լինի (սլ) սուրբ կարա
պետ, դու հասիր): փողոց ու շուկան
րում երաշտալիղ ստառութեմ կենդանի
նք թէ էն իրենք անշարժ են, բայ
շտառի իրենց փառքը դրա՞ծեան կ'հա
ցնեն և շատ երկոտանի կենդանե
լին: Գարշահոտութիւնը — գլուխ, ուղե
տրաք — տրաքիլը ամենուրեք է: «Առ
ջապահութեան մասնաժողովը կազմել
Թիսը մեր հատարալուծիւնից» հիմնովի
հեռախոս է: Մերկ տ. քաղաքադպրոսն է.
Ճիշտ է, որ «ստանց զլիւի, դիտ
կ'հալէ»:

Մենք ունենք (այդքատարիաց (թժ)
(«ևս» — ասիրաց) ընկերություն, Սոս
զընկերություն) ունիք և մի համա
(ասու) ենք ուզում կախուղ զորամա
զույս Սարգստեք մի պարունք յերտրո
տարիներ առաջ քաղաքիս վարչութիւն
այդ պաշտելի հիմնարկութեան նուիր
է մի ընդարձակ գետին, ուր պիտի կա
ուսցանիլ ժառանգ ապագատարանի Բայ
այդ ընդարձակ գետինը, յընթացս առ
րիններ, ենթարկվելով ձմեռը արասա
վելի ջուրտարելի և ամառը արեգակ
կիողդ ճառագայթներու արժմ արտ
նայող

տապալելու այնպիսի մի բարեգործական ընկերութիւն, ինչպիսի վերտողեալն է, բառիս բուն նշանակութեամբ:

Որովհետև յուսալի է, որ տպագրելի «Համառատութիւնը» ժողովրդականացնելով Վարեղորձական ընկերութեան բարի համբաւը պէտք է ոչնչացնեն այդ զինամիաները ու «Քրճագանքը» զրեւէր նորա տակը իրաւացի ենթ համարում մի բան խօսք ասել այստեղ :

Քանի որ ձկնազանքը արշաւանք
ներ չէր բացել ընկերութեան դէմ
թէ՛ զաղտնի և թէ՛ հրապարակա-
նքնկերութեան անդամներ թիւ
ըստ ցանկացեալին բաւարար էր և
նորա ընդհանուր ժողովի նիստեր
բազմամարդ:

Պատահեցաւ այնպէս, որ բժշկական պետ պ. Շահաբարեանցը ընդհանուր ժողովի իւր երկամեայ նախագահութիւնից յետ, հրաժարվեցաւ և հարկ եղաւ ընտրել մի այլ նախագահ: Երեք անձինք առաջարկվեցան քուէարկվելու այդ պաշտօնը համար: Պ. Աբգար Յովհաննեսն ու պպ. Գ. Ե. և Ս. Ա.: Բնական է, որ քուէարկելու եկան և նոքա, որոնք կուտան իւրեանց այն քուէարկ. Աբգ. Յովհան, բանկերումը, կամ միտատնկութեան և այլն: Այս անգամ նոյա թիւը քիչ էր և առ հասարակ մեր բանկերը բարեգործութեան հետ զուլու էլ շատ չ'ունին: Պարտքը չ'ստացաւ ընտրող քուէ, որը ստացաւ պ. Ս. Ար.: Այդ օրից սկսված ահա երրորդ տարին է, երբ

մըվել է — Գուշ է եկել (ընկերություն) ալ ալ, անդամներ լինու էք ծիծաղում, —ասել ենք ուզում, գիւղականի խոսքով վաճառք արեկաների նման հուսի է եկել ընկերություն ասլ. պ. անդամներն ու ջինս պալատներ, բայց յիշեալ կառուցման իրար անկեանտողի համար է աղքատներին մի «մասնատու» է» կազմակերպում ար պիտի բողոքագիր կազմեն յիշեալ «շնկ» պ. պ. անդամների սիրաբանութեան մասին և հէջն նոյն գետնի կոնգրես մասին: Ճիշտ է, որ «Հոգաբարձուներ» են ընտրւում, երեւի լոկ ընտրված լինելու համար:

Թէ՛ ապագայէս, և թէ՛ անցեալս մեր կը
ուռցանաիկ անիկեանոցը տխուր անկեա
լի մէջ...

« Անիկեանոց » ասելով, միտա ընկա
նաւորացի Սաղեան գիւղի Ս. Ստե
փանոս Դաւի. վանքի վերահստ. թեան
անկեալ լինելը: 2—3 հարիւր գիւղա
ցիք 6—7 տարի է, որ զօրկ են Ա.
ստեփոյ տնից: Գլխաւցիք կարող են կը
տալեակ կերպով աւարտել յիշեալ շա
նու. թիւերը, դադարացիք էլ իրեցը զը
պանները պիտի են թիւքցրել և իրեն
ձեռքերը կարճացրել: Այդ մասին մ
միայն հոգացող—աշխատողը՝ թեմակ
Բարձր Սրբաղան թաղէոսն է: Անցեա
լ տարին և հէջն ադլ չիստ. թիւքը ապ
ստեղծ համար ապա՝ հաճախեալքն

ձագաւորքը թէ՛ աջ և թէ՛ ձախ
սկսաւ ծաղրել ընկերութեան ընդ
հանուր ժողովն նիստերը և նոր
մէջ կատարուած գործերը և խօս
սակցութիւնը: Թատրոն տապալող
ներկից մէկը ընդհանուր ժողովն նի
ստում երբ պիտի ընտրվին ընկե
րութեան խորհուրդի անդամք
փոխ-անդամք, որոք կանգնելով,
ղառնալով դէպի ժողովականներ
ձայնեց այսպէս. « Եթէ ընկե
րութեանը համարած չափով

այսքը է խախտները նորանո՛ւ Թէ՛
Ժողովականները լսելիայն կլանեցե՛լ
այդ դառն հարք, որ Թեոաւա՞ծ է
«Արձագանքը» խմբագրատան մէջ
բայց նո՛րա զեզեցիկ և աբ
նիւ կերպով վարձատրեցին յիշե
աւ զինամիտ ձգողներին, բացառ
ձակ յայտնելով ոչ Թէ՛ միայն իւր
եանց ցանկութիւնը, այլ նաեւ իւ
րեանց խաբէրը, քուէարկելու և նո
յաւ և յետ առան իւրեանց հրա
ժարականն, որ արդէն յայտնա՞ծ
ին։ Ընտրութիւնները կատարվեցա՛ն
ամենայն յաջողութեամբ։ Այս հ
րութեամբ յայտնի բան է չէր մոռ
նալ «Արձագանքը» նա միանաւոր է
նորան ստացաւ մի նիստում, ուր
նախագահէր շաբաթաթերթի պ
րեցեալ պ. Ս. Ա., ուստի մի կիրա
կէ «Արձագանքը» յանդգնեցաւ ծա
րիւ այդ նիստը, որ մի բարեկրթ
թեան դրաւիչ և զեզեցիկ պատկեր է
Ահա և այդ հոգւով վերաբերու
է «Արձագանքը» դէպի Հայոց Բա
րեգործական ընկերութիւնը յոգ
կատում։

իկելը Սրբազանը: (խաչկալ օծելը պատ-
ճառելով)՝ բայց «բազում» աշխատեց,
ընկալաւ ոչինչ: Բազումակերութիւնով
այժմ իրենց նուիրատուութեան հերթ
տուել են օտարներին: Հանգանակե-
թեան նպատակը լինի բարեգործակա-
թէ Հարաբործական, միայն թէ հանգ-
նակվի օտարի օգտին, ջոր օրինա-
անցեալում մի հրէայ (մկրտված ու-
այրուհու օգտին) մեր աղանակից մէ-
մի օրվայ մէջ չատ հարկերն են հանգ-
նակել և տնային (? !): այրուհուն նպա-
տեց, բայց երբ մի դէպքով յիշեալ
յն՝ Դեմեթը և մեր Բարձր Սրբազանի դ-
լստեան նպատակը պատմեցի և յանո-
Սաղիմանայ վանքի վերաշինութեան
նպատտ և աջակցութիւն աղերեսցի, ն-
խովոյն մուրացկանի ցնցոտիներ հագ-
ել և իրեն ազդութիւնը անխեղ, ձիշտ
որ ճորագին իւր տակը լոյս չի տա-
գիւրաքին ինչ կանէ՞ ծամ պատարա-
նա հօ տաւար է (? ! !):

Երեկ ժամանեցին պ. պ. Լօբբէլ, տեղերահռչակ Թօղլիլի Ներկայացուցչոջ հրէայ Անթարոնը եւ քիմիկոս պրոֆէսոր Մէնդէլեւիւրը։ Թէ ինչ է այդ մեծ մարկանց դատարան բուն նպատակը՝ չգտեմ, միայն այս քանն իմ լսում, պ. Լօբբէլ—փարաւոնը, կամենում

Տէրը լինի նորա գաւառը: Մենք միայն ամենայն ցաւակցութեամբ կ'անենք, որ մանր կուսակցական ուղին ներգործում է մեր հասարակութեան մէջ և զանաւոր է անմեղ զոհեր, որք անգիտակցաբար ենթարկվելով չարախնդաց յորդորանաց խորշուժեն մեր բարեգործական հիմնարկութիւնները:

Ձեռք կ'ամենում ասել, որ «Արձազանքին» անպայման խոց և հաւատարմութեան մէջ, նա մանաւանդ այժմ, սակայն անուրանալի է, որ ազգայնաբան խոսքը, մամուլը ասացեալ բանը, մի գործութիւն է, որ չէ կարող չը տպաւորել զիւրաւորապէս մեծ անկեղծներում քննադատութիւնից զուրկ չը ջաննեւում և գործին տեղեակ չը լինողները վերայ, որքան էլ կամ անհարգաւոր և անարդար լինի այն թերթը, որ կարգաւորում է: Արդ՝ այդ կէտի մէջն է յանդերձ, որ մեր մամուլը ի չարն է գործ դնում իւր ձեւական իրաւունքը տրւող գործութեան միջոցաւ միայն տարածելու ամբողջ մէջ: Աւստի որքան սխալ և չար է տարածեալ միջոցը — այնքան մեծ է իրաւանց ի չար գործարարութեան յանցանքը:

Այսպէս է եղել «Արձազանքին» բարեպաշտութիւնը դէպի հասարակութեան ամենամեծ գործը, որ հիմնեց «Հայոց» բարեգործական ընկերութիւնը կողմնակցութեամբ և միջոց տուեց հարկւարաւոր աղքատ տղաների և քաղցեալ երկուսարդներին ոտանալ կրթութիւն և ուսումը: Այս վերջինների բարեգործութեան դէմ արշաւում է «Արձազանքը» և ծաղրում է այն անմեղ վրահաններին, որոնք անվարձ և անխնայ աշխատել են և ծառայում են այդ ընկերութեան բարգաւաճման և զարգացման նպատակներին: Կը յուսանք սակայն, որ այսուհետեւ զոհեալ, ինչպէս ասում է «Գաւառակէտը»

նրանք վաճառել և Ահարոն էլ սրանց գնում է, որ ամեն նրանց Աւետիանց երկրի, ուր փոխարէն դառն ծովի, պիտի կերակրէ անդր ու կաթով (սիրտը ուղեց) և պ. Մենդելեւիչն էլ համ վաճառարկու է և համ երգուեալ հոգաբարձու: Վերջապէս, հասարակել էլ լինի հաւի համար վնայ է, սուգ էլ լինի հաւի համար վնայ է:

Շանթ.

ԱՐԳԻ ԱՅԼԱՆԳԱԿ ՀԱՅՈՒՆԻ

(Դամանակից անցը):

Հայ ընտանեաց աղջիկ եմ ևս հարազատ, չնուած հալած ծնողներէջ օրինի, Ապրած եմ ևս իմ կամքովս միշտ ազատ, Չեմ ենթարկուել իշխանութեան ոչ միին, Շոյնդիկ են չը զարկաւորը ինձ առատ, Սովորեցրել ինձ մեղիութեան, պիտուութեան, իմ հոգեկան մտւթիւններ և արտաքին միջոցին անհոգ հասակումս մանկութեան: Շնորհքս մեռան, գնացին մտան գերեզման, Մնացինք տանը մի. քանի հատ քոյրիկներ: Սիրող վիշաղ շուտով անցաւ անպայման, Վերայ հասան և խնդութեան լուսններ:

Իւր պարզ «Հայկու մէջ» «Արձազանքը» կը մնայ միայն նորա արձազանքին տեղին մէջ, և ծանօթանալով «Համառոտութեան» հետ հասարակութիւնը աւելի ամուր և ուժեղ ձեւերով և անմեղ սրտով կը պահէ և կը պահպանէ իւր «Բարեգործական ընկերութիւնը» որ և պիտի միակ վարձատրութիւնը համարվի, յիշեալ շարժութիւնները յանգանաց փոխարէն:

Սենեքերիմ Արծրունի:

16 մայիսի 86 թ.

Տփլիս.

ՆՈՐ ՆԱԽԻՋԵՆԱՆ

6 մայիսի 1886 թ.

(Թղթագրութեան «Մեղա» Հայաստան» Լրագրի)

Մեր նուիրակները գնացին Եկատերինստիւմ իսկական քաղաքի և դարձան: Տեսութիւն արեւ են նահանգապետի հետ և ստիպեալ «Կապուցները» կապուած դէպի տուն շտապել են: Բերել են մատիտով դրուած տեղեկութիւններ: — Հրաշալի տեղեկութիւններ (?): Ճանապարհ-հաճախքի մասին 240 և մեծ ծախք արել ենք: Կանոն 500 և: Եւ յետ գործաւորին Ք. Վարդու-թեան արկղին 1260 և. փոխանայ 2000 և. ուրիշին: Այս հաշիւներն են: Իսկ գործերի վերաբերմամբ կ'անեն որ նահանգապետի գրասենեակում կան հետեւեալ հարցերի թղթերն. — Նոր-Նախիջեանի ամենին պոլիցիական կառավարութեան, Ռոստովի պոլիցիական գործակալութեան, Ռոստովի քաղաքապետութեան իրաւորման և: Ռոստով — Նախիջեան միաւորութեան իրր թէ մտադրութեան թղթերը: Սրանց մասին իրր թէ կան գրաւորութիւններ, տեղեկութիւններ և կարծիքներ յարաբերութիւններ: — Նախարարութեան, նահանգապետի և ընդհանուր նահանգապետի մէջ: Մեր պ. նուիրակների այդ ասած

շարահանները մենք վաղուց էլ գիտէինք, որ Բարձր Վարչական շրջաններում այդ նման գրութիւններ միշտ պատահում են և կան և այդ նման լուրերի շատ մեծ կարիք չը կար. և անմիա կերպիւ վայր ի վերայ վաղվառ և իրողութեան քաղաքի փողերը ցանկն էլ մի մեծ քաղաքի վրէժն թող չը կարծուի: Նահանգապետի տեղէն, որ «Եկեղեցի» նորից սկսեցէր միջնորդել առանձին պոլիցիայի համար: Ուրեմն նախկին անցեալ միջնորդութիւնը — ոչինչ: Այս օրէս տարից փողը ինչ աւել գիտեցինք ձեզի, կ'օրով, ի սէր Աստուծոյ, գնացէ՛ք ուր պէտք է և պիտի: Ահա՛ 2000 և. 3000 և. և յետոյ ինչ որ պէտք է 10 հազար, 15 էլ իսկոյն կը տանք կը խարճենք. ճանձ պատրաստ ենք ասողներն, այժմ լուռ են և ծակուծուկներն են ման գալիս:

Բացի այդ, բուսական հաստատաւորութիւնից տեղեկացանք, որ Բարձր նախարարական վարչութեան մէջ վան Ռոստովի քաղաքապետութեան և վան պոլիցիայի հարցերի պատմութիւնն առ ժամանակ ծրարուած և կանաչ չուխայի ներքեւ գրուած են, օրով հետեւ ընդհանուր վարչական փոփոխութիւններ և վերանորոգութիւնների մտադրութիւն կայ կառավարութեան մէջ, և կազմուած է առանձին բարձր յանձնաժողով այդ մասին *):

— Մայիսն է: Ինչպէս ասել էի առաջի նամակի մէջ, Բաղաբական

*) Նախ. իսկ Նախիջեան և Ռոստով մէկմէկու հետ միաւորելու (չամալման) լուրը մեր աղաները լուրջ ուղղ չենում են: Եթէ մի Պայլով կ'ուզէ և կը խնդրէ գրաւոր կերպիւ կառավարութեան, այդ դեռ մի ահաւոր բան է. եթէ կամիք դուք էլ մի խնդրէ գրեցէ՛ք, որ Ռոստովի մեր Նախիջեանին թող միաւորեն, և ձեր խնդրին էլ կը կարգաւ կառավարութիւնը: Գուր թէ կ'ուզիք բան անել, արեք և նայեցէ՛ք մեր հայ հասարակութեան գործերն:

Մ. Յ.

գործերս ծրարեցինք և պաշտօնաւոր մարդոց էլ հանգստացուցինք, յորէններն և բուրդերն բաները սկսեցինք: Անցեալ ձմեռն էլ բաւականին զուարճացանք: Պարոններ, աճափ ա'ս անինք, ա'ն անինք. պարոններ, աճափ օրինաւոր դեպուստաներ օրինաց հիման վերայ ընտրենք — իսկներ, աղբար 20, 30, 40, 50 հազարներ ալ պէտք է խարճենք, ինչ վնաս հո պէտք է պաշտել. (ի՛նչ) ասպէս կենալ կըլա՞յ և այլն... — Սառն ջուրով լուսացուցէ՛ք: Այս նման (էկէնձ էի) խոսակցութիւններով աշխարհ կ'սկսէ պարտաւիր, այժմ դուք ժամանակ չ'ունիք:

— Գարոցներու քննութիւնները սկսուեցան ամառուայ շրջին էլ միասին ընկերացան: Գարոցների կառավարիչներին և ուսուցիչներին էլ խնդրում ենք, որ ուղարկութիւն գարձենք այն հանգամանքի վերայ, որ երբ իրենք ժամը 11—12. ներին նախաձեռնի անեն, չը մոռանան և աշակերտաց ծառայութիւն էլ որ իրենք կուշտ փոր իսկ նրանք անօթի մինչեւ 3—4 ժամերը չը շաւրուենք քննութիւններն: Այս մասին միայն նախապատրաստութիւն է յիշածս:

— Այս տարի հոգեւոր գարանցի եկամուտը՝ ծախքին համապատասխան եղած չէ. և պաշարի դուրս մարից չորս հազար մանէթի տոկոսներ թղթերը պէտք է վաճառեն, որ ծախքը ծածկեն: Այդ իրողութիւնը գովելի բան չէ, այլ պարտաւիր. հասկանում էք. և հոգաբարձուներին էլ պատիւ չի բերիլ — նմանապէս և պ. տեղին: Գործարկեց ընտանեկան և մասնաւոր գործերի մէջ հաշուաւոր են և հաշուաւոր, բայց դպրոցականի համար անպէտք և անհոգս ու անտարբեր և... եթէ հոգաբարձութիւն կայ, ուրեմն դպրոցի բոլոր տնտեսական

հոգսերն և ծախքերը իրենք հոգաբարձուք պէտք է տեսնեն, և ոչ թէ՛ տեսչի և կամ մի ուրիշի յանձնեն: Ապա ուրեմն ինչու էք հոգաբարձուի անուն կրում և աղայութիւն անում: Գարանցում աշակերտաց ուսման համար տարեկան 40 մանէթ թողալը շատ ծանր է. հարկէ պակասեցնել: Գարանցի վերադարձութեան, նորոգութեան և ներքին պիտոյքների հոգացողութիւնը և ծախք անելն Գաղաքային վարչութեան պատշաճ է և՛ քաղաքի արկղից՝ փողը վաճարել: Գրաբանցի արկղն փոխանակ փոխացանելու հաշիւներով՝ աշխատեցէ՛ք պարտաւորեցնել: Այդ ի՞նչ կարճատեսութիւն է:

— Այս տարուանէ՛ Գաղաքական եռադասարան դպրոցում աշակերտաց ուսման համար 6 ուրիշ տարեկան թոշակն քաղաքային խորհրդի վճով որոշուեցաւ, որ այսուհետեւ չը պահանջուի, այլ առանց բացառութեան ուսումն լինի անվարձ: Գովելի է այդ փաստը: Բայց այդ դպրոցի աշակերտներն էլ մերն են, բնակարանը յարմար չէ: Գնացէ՛ք, նայեցէ՛ք նախակրթարանի սենեակը, բակուսն է առանձին, և նման է աւելի ախոռի: Այդ դպրոցի ձախախտ դրած նշանատախտակըն էլ մի խայտառակութիւն է: Լաւ է, որ սուրբ Սահակ և Մեսրոպի անունները ջնջվին:

— Արդեօք ժամանակը չ'իկա՞ւ, որ ուղարկութիւն դարձուէր երկու խոզ՝ սուրբ Թորոսի և Համբարձման եկեղեցիների ծխական դպրոցների վերայ: Խոջացէ՛ք, սոցա վերայ: Գուր անեղքներ շատ ունեցէ: Ի՞նչ արիւր կըլքէր յափշտակութեան գործը, ի՞նչ արիւր աղւաի գործարանների տեղափոխելը, ի՞նչ արիւր Խոնախ շինութիւնը դպրանոցին սեպակահանցելու գործը, ի՞նչ արիւր առանձին եկեղեցական երեսփոխա-

Եւ վերջապէս գիմնապիտն եմ ներս մտնում, Որ զարգացմունք, բարձր ուսմունք ըստանամ, Ուրեմն գիտութիւնը եմ ես գտնում, Որ յետոյ ես գործը քայլով ընթանամ (Թող փակագծում յայտնեմ ձեզի մի սէկրետ).

Իդիօտ էի, ապուշ, յիմար, բթամիտ, Գիմնապիտն էլ ինձի չեղաւ օգտուէտ, Գուր եմ գալի վատթարագոյն և անմիտ: Ինձ պատահմամբ հայ աղջկանց դպրոցում Մի պատուաւոր տեղ են ապի վարժուհու, Գարա շնորհիւ թէ աներում, փողոցում Մեծ էր պատիւս՝ քան պատիւը Փրանսուս: Ամէնքին էլ շնացնում էին արտաքին, իմ ծոխ վայրը, իմ վիճակը, իմ չիլը, Հիանում էին իմ քայլուածքին, իմ կարծում էին գիտութեամբ եմ ես լիքը:

Չեմ յիշում ես, այդ հայկական դըպրոցից Արձապիցին, թէ դուրս եկայ իմ կամքով, Այդ աւթիթով շատ գոհ դարձայ ինձանից, Որ կարող եմ ապրել ազատ իմ վարքով:

Մինչ երեկոյ չափում էի բուլվարների ջրանոցները ծանծերի պէս բազմացան, Ամէն կողմից ճանթութեան տունակներ Արկղի մէջ սարի նման դիզուեցան:

Դոյնով բրիւնէտ, քիթս քիչ մեծ բնանակից, Դէմքիս խալիս, կարծաշատակ կաղ մուածքով, Մազերս թուխ՝ չքեղ խուզած ետից Եւ հայկական խիտ, սեպեղայ աչք, յոնքով, Եւ քայլելիս կարծես լինի թիթեռնիկ, Եւ խոսելիս կարծես ամմող մի հրեշտակ, Բայց սրտիս մէջ բիւր մոլութիւնը, անսանձ կիրք, Հոգոյս տիրած մոլեգին սէր անպատակ:

Մի օր յանկարծ հօրեղբայրս զորովում է խիտ հարուածով անմիջապէս կաթում է, Լեզուն բերնում անմիջապէս կաթում է, Եւ թոյնում է ձայնը սոգոյ մեր լացի... Խոսոյն և եթ հաւաքուում են՝ բրժիկներ, Գործ են զընում ամէն միջոց բժշկութեան, Նկատում են առողջութեան նշաններ, Եւ մեր սրտին տիրում մըռայլ տիրութեան:

Այն վայրկեանին, երբ աչքերը բացում է

նույն ժամանակ դործը ինչ արիք Մասե
Բաբաջանի կտակի դործն և փողը
ինչ արիք Մարգարիտիան ընկե-
րութեան հիւանդ գրութեան մէջ
թաւալեալ դործը և ինչ արիք
Հայապատկան կայքերի գրութիւնը:
Մենք պէտք է վախճանք Պայկովի
նման մարդից, այլ մենք ամենքս
միասին վախճանք և զարհուրենք
այն հոգանքից, այն բնական մար-
տից, որը մեզ քայլ առ քայլ կը
նստէ, այն բնական, Ռոստովի և
Նախիջևանի օտար և հայ խմորու-
մից, որը սկսել է մեզ խառնել, ա-
ռանց որ և ինչ անունն և ստիպո-
ղութեան: Թշնամին նա էլ — այն
միջատը էլ — որը մարմնիդ արտա-
քին կողմն կ'ընէ՝ և վերջը քո
մատի տակ օրորւում է այլ նա — այն
տրիսինան, որը մարմնիդ ներքին
կողմն մանկով տարածվում է բոլոր
երաներիդ մէջ և քեզ թունաւորե-
լով սպանում է իսպառ, բարոյա-
պէս:
— Փորը ինչ ժամանակ առաջ
գիտէ թէ՛ մեր պ. քաղաքացիու-
նը և մեր պ. երեսփոխը պատրաստ-
վել էին (մակարդակն էլ պատրաստ
տեսած էինք)՝ Հոփսիմեան դպրոցի
Համար երկրորդ բարաշէն տուն շի-
նել Հասարակական և այլ գումար-
մաններէն: Դեռ Լուսաւորայ մայր
եկեղեցւոյ բակումը. բայց մինչև
այս օրս այդ գիտաւորութիւնները
չէ կարողացան իրականացնել: Ես էլ
անանկով սոցա եռանդը «Մեղուի»
միջոցաւ օրհները դուրս եկի ուրե-
մէն բոլոր դրածո յետ կ'առնէմ:
Այժմ Հասարակական իմացանք և
լրեցնել և՛ վճռուած է, որ մեր
քաղաքացի պատուաւոր Միքայէլ
աղա փոփոխանք մտադիր է և ա-
ռաջարկէ մեր թէ՛ երկեղեցական
վարչութեան և թէ՛ քաղաքացի
վարչութեան անկողն զոյց տուէ՛ք
ինձ մի յարմար տեղ և ես կը շի-
նեմ Հ. Գրոցի Համար մակար-

թեան համեմատ բնական — տա-
սըն հազար կամ աւել աւելին ար-
ժողութեամբ մի շինութիւն: «Որհ-
նեալ լինին ծերունի պատուական
և Աստուած քեզ երկար կեանք պար-
գեւէ, որ դու ինքդ անձամբ կարո-
ղանաս անանկ այդ դպրոցի խեղճ
աղջիկներն իրողութեամբ լինեն և՛
արժանանաս քու սեպհական
թոռներն և ձագերի հարսանքնե-
րին սոսոյզ կերպիւ ներկայ գտնուել
աշխարհին վերայ:

Միքայէլ աղայի իւր անտեսական
գործերի կարգադրութիւններն, ա-
մենագոյնի մի օրինակ թո՛ղ դառ-
նայ մեր քաղաքի դրամատերերի
Համար. ինչպէս նա իւր բոլոր կեան-
քումը չափաւորութիւնից դուրս
չ'ելլաւ, ինչպէս նա իւր զաւակներին
էլ նոյն օրինակներն աւանդեց ինչ-
պէս նա ողջութեան ժամանակ իւր
որդոցը առանձին առանձին առաւ-
տներն արաւ — կարգեց ինչպէս նա
պարզ և զոհ կեանք անցուց և՛
շարունակում է զայն և ինչպէս
այժմ էլ իւր ծերութեան հասա-
կին բարեգործութիւններ է սկսում
անել:

Իսկ դուք մեր աղաներ, շտապե-
ցէ՛ք բարի ծերունիին մի յարմար
տեղ շուտով ցոյց տալ Լուսաւոր-
այ կեկեղեցիի բակում, որ նա իւր
ցանկութիւնն լրացնէ՝ Հոփսիմեան
դպրոցի շինութեան հիմքը դնելով:
Կրկնում եմ շտապեցէ՛ք. և զանա-
զան արգելաւիթ օրհներն կամ
օրհնագիր հարց ու վարձ մէջ չը
բերած՝ առէ՛ք նրան տեղն և իրա-
ւունքն: Պօչ մի՛ շարժէք այս և այն
կողմերն:

— Մեր բարեգործական ընկերու-
թեան տարեգրածն էլ կատարելիք.
թէ և հաշիւից և ընկերութեան
գրութիւնից զոհ մնացելը, բայց
ընտրուած յանձնաժողովի 6—7 ան-
ձինքնին անբաւականութիւն յայտ-
նեցինք: Սոքա իրենց վերայ առել

էին այժմեան ժամանակին համա-
պատասխան մի ծրագիր հնարել և
մեզ ներկայացնել, թէ որպիսի նոր
ձեւով բարեգործութեան սկիզբ դը-
նել պէտք է, որովհետեւ այժմեա-
նի շարունակութիւնը մենք չենք
հաւանում: և անցաւ փորձերից ե-
րեւում է, որ բարեգործութեան ձեւը
հարկէ վերանորոգել: Այդ ընտրու-
ած անձինքը ոչինչ բան արած չեն
և հաւաքուած ու խորհուրդարած
էլ չեն իրենց մէջ սիրով և ջան-
քով: Ի հարկէ՛ մեզանում կան ճշտ
բան գիտիմ և կ'անիմ: ասող ան-
ձինք, որոնք ինչ բանի էլ ընտրեա
խիղիւ ընդունում են՝ այն վայրկեա-
նին. բայց կատարելն — ո՛չ:

Յ. Պապասիւնեան.

Խորովել համալսարանի ուսուցչակո-
մէն. բժշկական պ. Շիմանցը մայիսի
20-ից մինչև օգոստոսի 20-ը ընդունում
է հիւանդներին Պատկողութեամբ Հաս-
ցէն է վերինի բուլվար, տուն կանխու-
կու (Верхний бульвар, д. Каневскаго)

НОВ. ОБОЗР. Երազրին հաղորդում են
Գուշէթի գաւառից, որ Յիկանի և Պրէ-
շէթի գիւղերում ամսոյս 7-ին խոշոր
կարկուտ փչացել է ցանքներն և այ-
գիները: Կարկուտը իջնակ է և կեն-
դանայ, կոտորվել են 560 ոչխար, 22
գլուխ տաւար և 20 խոզ: Վնասը մեծ է:

Բաղաբային վարչութիւնը արել է ի-
րաւասունների խորհրդին առաջադրութիւն
Մովսիսեան կամըլի շինութեան մա-
սին: Կնիւնէր Լուսաւորի կազմած նա-
խահաշուով, կամըլի շինութիւնը կ'ստի
125.000 ռուբլի:

Բաղաբային վարչութիւնը կազմել է
նոր սպանդանոցի շինութեան ծրագիրը:
Սպանդանոցի համար տեղ ընտրել են
Միրզայի վր զործարանի մօտ, ուր տեղը
պէտք է գնեն Միրզայի վրից: Շինու-
թիւնը կ'ստի 73,000 ռուբլի և կ'լինի
համեմատ առողջապահական բոլոր պա-
մաններին:

Հայի տղան, մեծ աչքերը, բեկերը...
Լեւնականի մի անկանոն բլրից կազ-
մուածը,
Որքան կրթես — դարձեալ կոպիտ վար-
մունքով,
Լեզուն անհամ. կողմի ձեւերն ու շար-
ժաւածը,
Գեւ. երկխոս — արդէն մազոտ մի գէմբով,
Մեր քաղաքի խուլ և հեռու մի թա-
ղում
Գտնվում էր՝ զուարճութեան անյայտ
տուն,
Ուր լուսոյում, երկար վալտում և խա-
ղում
Ձահիները կտրում էին իւրեանց քուն:
Արդ տեղ կային երկու սեռի ուսանողք,
Կանգնելից վարքի համար արտաքրած,
Սիրով զգացմանց միտքն ու հոգին նու-
իրած:

Յաճախելով գիշերային այդ չրջան,
Մանակներով նոցա անմեղ խաղերին՝
Ձգում էի երանութիւն անվախձան՝
Ազատութիւն պարգեւելով կրքերին:
Եւրոպական լիկեոնները թանգազին,
Շարունակ էին գիշերները մեր կողմին,

Կատարել լրացրել հաղորդում է, որ
Պարսից կառավարութիւնը արգելել է
իւր սահմանից դուրս ցորեն տանելը:
Այս արգելքը վնասեցրել է շատերին,
որոնք մեծ քանակութեամբ ցորեն էին
գնում Պարսկաստանում և տեղափո-
խում Տաճկաստան, որով մեծ արդիւնք
ունէին:

Վրաստանի էքզարքսը այցելելով
Երևանի և Կարսի նահանգներին ուղղա-
վառ եկեղեցիքը, երևանի նահանգապե-
տի ուղեկցութեամբ դնացել է Ա. Ս. Նշ-
միսին, թէ սրբութիւնքը տեսնելու և
թէ Նորին Օծութեան Վահագնաւ Հայ-
րապետին այցելելու, որից սիրով և պա-
տուով ընդունելութիւն գտել է: Նորին
Բարձր Սրբաշնութիւնը նոյն օրը ճաշել
է վահագնում:

Աղքատանդարացի կազմակա լրագրին
հաղորդում են, որ վրաստանի էքզար-
քոս բարձր Սրբաշնութեամբ ամսոյս
10-ին Աղքատանդարացի գետնի վր օ-
ծել է Պատուոյ բլուր, կոչված հանգ-
տարանի օրթոգրոս եկեղեցին յանուն
Միքայէլ հրկշտակապետին, Այս հանգ-
տարանում թաղված են բարձր և
ստորին աստիճանի ղեկավարները,
որոնք Ռուս-Տաճկական պատերազմի-
րում 1853—55 և 1877—78 թուական-
ներին քաջութեամբ կիցեցին իրանց
անձաւոր կեանքը, Տաճկահայաստանի
պատերազմական դաշակներում:

НОВ. ВР. հաղորդում է, որ Մոսկովայի
Անթոնիանովսկի ընկերութիւնը, նախադաշու-
թեամբ պրոֆեսոր Սկիֆոսովսկու,
առաջարկ է քաղաքի Բժշկական Ռեզիդեն-
ցիայի մօտ, անտեսական թոյնը կատա-
ղած գաղաների կծածներին պատուա-
տելու եղանակն ուսանելու համար:
Այժմ Ունկովսկին կատարելապէս ու-
սումնասիրելից յետ Պատերի բժշկու-
թեան եղանակը վերադարձել է Մոսկովա:
Նա բերել է իւր հետ և պատուաւորած
մի ճագար, Այս միջոց է տալիս խիղիւ
բանալու Մոսկովայում բուժարան կա-
տարի գաղաների կծածներն խնամելու
համար, պատուաւորաբար անտեսական
թոյնի:

Գորու և Յիկանովի մէջ հեռագրական
գիծ է շինվել և շուտով հեռագրական

Յերեկներն էլ Աղքատանդարան մեծ
այգին
Միակ տեղն էր մեր հանգստեան, մեր
կեանքին:
Մի պատանի օտարազգի ուսանող
ես ընտրեցի ինձի համար կենակից,
Երեսն անմեղ, բոլոր բարձր և յաջող,
Զուրկ աշխարհի փայլուն բաղայի և
փառքից,
Ներդրութիւն... արձակուած էր դպրոցից
իւր անձնիշխան, յողորմ վարքի պատ-
ճառով,
Աւելի չէր տան ինձամեայ հասակից,
Աչքերը կապոյտ, նոյնպէս խարտաշ
մաղբով:
Նորա հայրը մի հայի մօտ խանութում
Գոնապանի խեղճ պաշտօն է կատարում,
Խոլ մայրն էլ խոհանոցում է փրտում,
Եւ երկուսն էլ դառը քրտամբ հայ
ճարում:
Առաջաբեր նա ընդունել խնդրով,
Ոտից ցլուկ նորոգելի ճոխութեամբ,
Կարճ միջոցից պըսկուեցանք խա-
տալով
Այլոց ծաղրին միշտ նայելով հեղու-
թեամբ:

կայարանը Յիկանովսկու կ'աղցի: Հե-
ռագրագի շինութիւնն և պահպանու-
թիւնը երեք տարի ժամանակով հասա-
րակութիւնն իւր վերայ է առել: Հեռա-
գրագի կաղնեայ սիւներն իշխանք
փալաւանդներն են սուր, իրանց
անտառները:

Յայտնի է որ Կովկասում եղբարց Սի-
մէնների պղնձի գործարանը Գէտաբէ-
կում առաջինն էր իւր արտադրութեան
քանակութեամբ: Ներկայումս այդ ար-
տադրութիւնն օրից օր նուազում է, ո-
րովհետեւ անհնարին է գործարանին բա-
ւարարել քանակութեամբ վառելիքայտ
հասցնելը: Շրջակայ անտառների մեծ
մասն արդէն կտրած է:

Արքունի կալուածոց նախարարութե-
ան վերջնականապէս վճարած է նաւ-
թի խողովակ շինելու խնդիրը Բա-
քուից մինչև Բաթում: Գործը շուտով
կ'անցնի նախարարաց խորհրդարանը:

Սրբադրութիւնն շնորհակալութեամբ
ստացաւ Կ. Պոլսում հրատարակած
«Իրա» անտեսական լրագրի քանակու-
թիւնն, որ արտասանել է մեծ պ. Ռ. Յ.
Պէրպէրեանը, Բերայի Յունաց Սիլլոգո-
սում մարտի 2-ին ներկայ 1886 ամի:
Երկարութիւնը նուրբ է վեմաշուք
զոկտոր Սերվիլէն էֆենդիին, որ Օսմա-
նեան ծերակոյտի անդամ է:

Տպագրութիւնն ու թուղթը ընտիր է.
հրատարակութիւն է Պաղատեանի
(Արամեան). Գինն է 3 դուրուշ

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն Ի Ո Ւ Ե Ի

Փարիզից «НОВ.» լրագրի թղթա-
կիցը գրում է. Նոր փոխաւորութեան
մեծ յաջողութիւնը այստեղ հա-
մարվում է նշանաւոր գէպը: Մամու-
լը շատ ուրախ է և յափշտակու-
թիւնն, որ պատճառեց ոսկէ անձա-
րեւ, մինչև անգամ Ֆրանսիայի
սահմանից դուրս էլ տարածվում է:
Գրեթէ բոլոր արտասահմանի լրա-
գիրներն այս յաջողութեան մէջ
տեսնում են Ֆրանսիայի հարստու-

Արքունի յուզուեց կատաղութեամբ
գերբնական,
Գիշ էր մնացել քարկործին երկուքիս...
Կարծես էինք յանցաւորներ քրեական,
Կամ իբրեւ չեմ ազատ տէրը իմ կեանքիս:
Զրպարտութիւնը, վայր ի վերոյ բար-
բանջանք
Ամեն կողմից թափվում էին մեր գլխին,
Ամենայն օր բեր անհամեստ բանաւսանք
Լուս էինք հետևանքով մեր պատկին...
Բայց ունէինք դաշինք կապած վաղ-
օրօք,
Որ իշխողը ես կը լինիմ անպայման,
Ուտէ, խումբ, հազնի, մսխէ իւր կամօք
Եւ կատարէ իմ կապիլղը և հրաման:
Նա կը լինի իբրեւ չեմ մի ամուր
Աշխարհային և կենսական գործերիս,
Հնազանդ կրքի — կը վաշտէ ամենուր
Թէ իմ սէրը, թէ մի մասը գանձերիս:
Այսպէս ուրեմն իղէալիս ես հասայ,
Սրանից յետոյ ինչ օր կուզես դու առն...
Gouvernante-իս կրթութեանը հաւա-
տար՝
Կատարելի տուած դասերն անդադար:

Կ. Տէր-Աստուածատրեան

Թիւնն և նորա կառավարութեան հաստատութիւնը:

«Neue Freie Presse» լրագրի անկող փոխառութեան յաջողութեան մէջ պէտք է տեսնել հաւատարմութիւնն և վարկը ֆրանսիական հանրապետութեան: Նոյն լրագրի աւելցնում է այս իրողութեան վերայ թէ փարիզ վերադարձրէ իրան իւր վայելուչ տեղը Եւրոպայի նշանաւոր գրամական կենդանիների շարքում:

Յիրաւի հանգանակութեան հետեւեալը շատ բաւարար է: Ստորագրութեան գումարը հասնում էր 18,947,367 ֆրանքի: Հանգանակութիւնը գերազանցեց այս գումարը 401,670,455 ֆր.: Հին պարտքերը գեղջեւ համար հարկաւոր էր 500 միլիոն: Հանգէս եկան գումարատէրեր, որոնք առաջարկեցին 10,600 միլիոն և որոնք պատրաստի դրամ ներկայացրին 2 հազար միլիոն: Ստորագրութեան գումարը 21 անգամից աւելի զոյացաւ: Ահա հասարակ պետութիւնն այսպիսի յաջողութեան հաջել է հանդիպում:

Բայց հաստատ է և այն, որ անգաղար փոխառութիւնն անեն այն ժամանակ, երբ արդիւնքները նուազում են: Զէ նշանակում յառաջագիւլ: Փոխառութիւնն և դէպքից աւել կարող է ևս որոնք պետական գանձարանը ծիրում են:

Միթէ արանից յետ կարիքի է տեսիլ, որ մեր դրամական վիճակը փառաւոր է: Բացի սրանից մեզ թըվում է, որ այսպիսի պայմաններում յարմար չէ եւրոպական պատերազմի մասին մտածելը: Կարծեմ մի քանի երկիրներում միայն այդ մասին մտածում են: Անցեալ գրութեանս մէջ ես յիշեցի այն դատողութիւններն, որոնք անում էր «Լիւսիտային» Գերմանական լրագիրը: Այսօր նշանաւոր է «Post»-ը: Այս լրագրի խօսքով Ֆրէյսինէն ծանր պատասխանատուութեան կենթարկվի ֆրանսիայի անշատեալ վիճակի առթիւ: Բիսմարկի լրագրի խօսքով Յունաստանի ներկայ ծանր վիճակի յանցանքը ֆրանսիայի վերայ է ընկնում: Հասկանալի է, որ բոլոր գերմանական մամուլն արձագանք տուեց այս մտքին:

Կարծես ամենքն էլ խօսք են կապած յունական խորքին այսպիսի ընթացք տալու, որ ֆրանսիան ունայնաձեւն մնայ: Երբ պ. Ֆրէյսինէն յայտնեց պետութեան ներկայացուցիչներին իւր դիտաւորութիւնը միջնորդութիւն առաջարկելու Յունաստանին, ոչ ոք չէր բացասեց: Նրան թոյլ տուին զործելու: Եթէ նա անյաջողութիւն ունենար, եթէ յունական արքունիքը հրաժարվէր հնազանդելու ֆրանսիական կառավարութեան խորհուրդներին, յայտնի բան է, որ անհիշելի կը հետեւէին, որ ֆրանսիան ոչ մի ազդեցութիւն չունի Յունաստանի կառավարութեան վերայ և առհասարակ արեւելքում: Բայց որովհետեւ

տեւ ընդհակառակն այս քայլը յաջողեցաւ, շտապեցին խանգարել յաջողութիւնը, մինչև անգամ նրան անյաջողութիւն դարձնել, յայտնելով, որ յոյն կառավարութեան պատահաւոր բաւարար չէ: Այսպէս ուրեմն ֆրանսիայի դէմ առաջուց դեմադրութիւն էին: Ներկայումս մինչև այն կէտն հասան, որ Բելգիայի կիսապաշտօնական լրագիրները միջնորդութեամբ յայտնում են, որ եթէ խաղաղութիւնը խանգարվի, յանցաւորն այդ մասին ֆրանսիան կը լինի: Ինչպէս երևում է, կամենում են վերջինի՝ ֆրանսիայի վերը բոլորովին կոտորել ճաշկաստանի ցուրտ ստանի և բոլոր Եւրոպայի առաջ:

Վիեննայի «Polit. Cor.» լրագրի պատկերով թղթակցը հաղորդում է ճաշկաստանի շքարիւսական ծանուցադրի պատճէնն նորա ներկայացուցիչներին օտար պետութեանց մօտ: Ահա բառական թարգմանութիւնն այդ ծանուցադրի: Յունական գործերի անդադար յաւելումն մեր սահմաններում գրաւում է ընդհանուր ուշադրութիւն: Այս եւանդակցի աշխատանքի վերայ ոչ թերը տուաւ լրացնելու մասին, աւելանում է միայլ իրողութիւն: Հաւատարմագրիւնները մեզ հաղորդում են, որ յոյն զօրաց մէջ կաղնիւն են խըմբեր մեր երկրի յարձակվելու և այստեղ գտնադրան աւերածութիւնը գործելու: Համար, միակ նպատակով, որ առիթ տրվի պատերազմի: Գործողութեանց այսպիսի կղանակն որոյ հետեւեալները կարող են ծանր լինել, չէ պիտի վերալի պետութեանց հայեցումը: Տարակոյտ չէ կայ, որ մենք կարող ենք դիմագրել այդ շարժողութեան, բայց միևնոյն ժամանակ մենք կամենում ենք ցոյց տալ ամենքին, որ իրերի այսպիսի վիճակի սկզբնապատճառը մենք չենք և որ նա առհասարակ կրում է թշուառական բնաւորութիւն օմանան կայսրութեան վերաբերութեամբ և ունի նպատակի փնտռելու մեր իրաւանց ու ընդհանուր շահերին: Աշխատեցէ՛ք վերոյիշեալը հասուցանել ի զիտութիւն պետութեան, որոյ մօտ դուք ներկայացուցիչ էք: Երբեք զի պարզվի դրացի պետութեանց փոխադարձ գործողութեանց եղանակը և յանձնեցէ՛ք այս ծանուցադրի պատճէնն արտաքին զործոյ պ. նախարարին:

«Indep. Belge» լրագրին Մադրիդից մայիսի 5-ից հետադրում են «Թագուհի կառավարելը» ծնաւ այսօր 12 ժամին կէսօրից յետ առողջակամ արու դաւան: Առաջին ցուրտ սկսան երեկ 12 ժամին բայց և այնպէս թագուհին գիշերն անցկացրեց խաղաղ: Այսօր առաւօտն այլ ևս կասկած չէ կար, որ աղաւթը վերը րոպէն մօտենում է. ուստի և բոլոր իշխանութիւնը այդ մասին զեկույցուն ստացան: Վերջապէս թագուհի 24 անգամ արձակվել հաղորդեց ժողովրդեան բարոյաւոր նոր դէպքը: Պ. Սաղատան թագա-

ժառանգին ներկայացրեց դեսպանական ժողովին և արքունի դրան բարձրատիճան պաշտօնատարներին: Բոլոր հասարակական հաստատութիւնը զարդարեցան զօշակներով, արքայականների ուրախութիւնն անհրաժեշտ է: Սաղատան հաղորդեց ներկայացուցչաց ժողովներին իշխանի ծնունդն և նախագահներն ու կուսակցութեանց առաջնորդները առնանքանեցին և ծափահարութիւններով ընդունեցին: Իշխանը միջնորդութեան ժամանակ ֆրանսիացի Ալֆրէս անունը կ'օտանայ կնքահայր և մայր կը լինեն Լեոն XIII պապն և Աստրիայի կայսրուհին: Առում են, որ նորածինը շատ առողջ է և ամբարակաւ: Թագուհին ընդ տանջվեցաւ և նորա առողջութիւնը այսօր երկնայեան բաւարարէ: Մկրտութեան օրը արքունի դրան սուգը կը վերանայ և բոլոր հասարակական հաստատութիւնը զօշակներով կը զարդարվին: Փողոցներում առանձին կենդանութիւն է նկատվում: Քաղաքական շրջաններում ներկայ վիճակը համեմատում են 1836 թ. վիճակի հետ: «El Liberal» լրագիրը հաղորդում է, որ հիւսիսային նահանգների իշխանութեանց հրամայած է զգուշութեան ամեն միջոց ձեռք առնել ծննդէն համար ամենամանկը ծանր վործն էլ ապստամբութեան: Լուր կայ, թէ կառավարութիւնը տեղեկութիւն է ստացած, որ արքունի ընտանեաց հակառակ կուսակցութիւնը դիտաւորութիւն ունին ապստամբութիւն բարձրացնելու:

Պատգամաւորների ժողովում նախագահ Մարտիոն հետեւեալն ասաց. «Մենք մեծ դէպքի նպանատես ենք: Թագաւորի մահը մեզ խորին աղոյ մէջ ընկնեց, որոյ սահմանը սարսափ էր. նոր թագաւորի օրօրոյցը զարթեցրեց մեր մէջ նորից ուրախութիւն և յոյս: Մեծ բաղաւաղութիւն է, որ հանդուգն թագաւորը մեզ որդի թողնց, որ նրան փոխարինէ և միապետութեան հաստատութիւնն ապա: Պատրաստվեցէ՛ք ուրեմն պաշտպանելու թագաւորին, որ խաղաղութեան և անդորրութեան նախատիպն է (պաշտպանութեան պարտաւոր): Զաստարակաւ պատգամաւորները ներկայ չէին նստին: Սաղատան խօսեցաւ նոյն ոգով: Կոմ Տօրէնօն պահպանողականների կողմից յայտարարեց Մարտիոն և Սաղատան միտքերը: Ներախոյանում Սաղատան ասաց հետեւեալը. «Թագուհին ստացաւ նոր իրաւունք յարգանք րօտը Սպանացիների կողմից, որովհետեւ նա էր Սպանիայի պահպան հրեշտակը: Կեցցէ՛ կառավարիչ — թագուհին կեցցէ՛ թագաւորը: Մեր խոյանքը արձագանք տուին այդ խօսքերին: Հանրապետական անդամները ձերական լուրութիւն պահպանեցին»:

«Koeln. Zeit.» լրագրին Ալէքսիցի գրում են. «Վերջին ժամանակ Ալէքսիցի ուղարկած հեռագրներն, որ ազդականներն ու բարեկամներն ուղարկում են Թեոֆիլայի բանակում ձեռնադրողներին, երկարակիւմ են խիստ քննութեան, որ բացատրում է նրանով, որ կառավարութիւնը չէ կամենում զօրաց մէջ յրգուած վիճակը պահպանել: Առհասարակ կառավարութիւնը երկիւղ է կրում դեմաւորների ապստամբութիւնը: Երբորք է երկրորդ հրաւերի վերաբերելը պահանջում են, որ իրանց կամ անյապաղ արձակեն տուն և կամ անյապաղ պատերազմ սկսվի և յայտնում են, որ նոյն ներկայութիւնը Թեոֆիլայում և կոտորածը հիւանդութիւններից հիւանդացիներում նրանց բոլորվին ձանձրաց-

րել են: Հնձի ժամանակը մերձեւում է և մշակ չը կայ, ու մշակաւորը առասպելական ատիւնների է հասած: Եթէ հուճեք լաւ էլ լինի, նա երկրագործին օգուտ չի բերել, որովհետեւ հնձեւ վարձը տանապատիկ աւելի կը լինի սովորականից: Քաղաւորից էլ զժողո՛հ են թէն առանց հիմաւոր պատճառի. նրան պատարակում են անտարբերութեան և չափազանց սահմանադրականութեան համար: Palianthropos, Rabogas, Asti և Romus — չորս երգիծական լուրերները ոչ մի համար չեն հրատարակում առանց պիսիսի յարձակութեան թագաւորի վերայ, որոնք հաղիւ թէ թոյլ արվէին որեւէ այլ եւրոպական պետութեանում»:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզից հաղորդում են մի վկական դէպքի մասին, որ հասարակաց խօսակցութեան և զրոյցների առարկայ է դարձած, Այս տարուան պատերազմանդէսում պ. Տեպիսին ի ցոյց հանել էր մի կանացի գլուխ, որ իւր գեղեցկութեամբ մեծ տպաւորութիւն էր գործել Մի Շոտլանդացի կալուածատէր պ. Պէնդրեն այնքան սիրահարվեցաւ պատկերի վերայ, որ նորա առաջ ամբողջ ժամեր կանգնում էր և վերջապէս վրձուեց երթալ նկարչի մօտ, որպէս զի սրանից իմանայ — աղջկայ հասցէն, որ սորա պատկերին նիւթ տուած է: Տեպիսին հրաժարուեցաւ պահանջած հասցէն տալու: Այն ժամանակ սիրահարված Շոտլանդացին ասաց. «Միասին գնանք նորա մօտ և ձեզ աղէիւ խօսք մե տալիս, որ երկու յարաբերիչ նա իմ ամուսնին կը լինի, ով էլ լինի նա»:

Պատկերահանը տարաւ պ. Պէնդրենին մի աղքատիկ բնակարան, ուր մեքենայի առաջ նստած աշխատում էր մի աղջիկ, որ նորա նկարած գլխի համար օրինակ էր եղել: Դժբաղդաւար խեղճ Շոտլանդացին ստիպվեցաւ համոզվելու, որ սիրոյ առարկայ դարձած աղջիկը մեծ կուղ ունի և այնպէս կաղում է որ առանց փայտերի ման գալ չէ կարողանում: Բայց պ. Պէնդրենը չդանդաղեցաւ կատարելու իւր սուած խօսքը. ամուսնացաւ կողովիկաղ աղջկայ վերայ, բայց պատկի կարգը կատարելից յետ նա իւր կնոջ ձանապարհ գցեց երկաթուղով և հրաժարական տալով ստաց, Դուք կը բնակիք իմ կալուածքներում և ես շատ ուրախ կը լինիմ, եթէ դուք կը բարեկամեք տարին երկու անգամ հաղորդելու ինձ ձեր առողջութեան մասին:

Մեծանիւն ընդունելու պատիւն ընդունեալ համար, Մադրիդում ներկայումս լինում է ծծմայրի ընտրութիւնը նորածին մանկան համար, որ թագուհին ծնաւ: Արքունի դրան մանկաբարձ լոճկապետ Սանիէց Աքանան բազմաթիւ ծծմայրացուներից, որոնք հաւաքուել էին Մադրիդում, թողնց 22-ին որպէս զի սրանց լաւ հետադոտէ: Ծծմայրների դաւաճել են: Ծծմայրացուներից շատերը պատկանում են հարուստ քաղաքացիների դասակարգին և ցանկանում են յաջողակ տեղ ունենալ արքունիքում: Նրանցից մէկը ներկայացաւ յանձնաժողովին թանգազին թաւշայ զգեստով զարդարած ոսկի թէլ անկուածով և իսկական ծոպի րով: Այնպէս, պարանոցն և թեւերը զարդարած են թանգազին քարերով: Դալմաթացի (այս է ծծմայրացու անունը) արդէն մուտեց և իշխանական ցեղերի պատկանող մի քանի մանկանց և

դեռ անցեալ տարի ծծմայր եղած է մի արիստոկրատի տանը: Ապա նա դարձել է իւր ամրոցն և այժմ էլ զտանվում է այն դրութեան մէջ, որ կարող է ծծմայրի պաշտօն ստանձնել: Հաւանական է, որ սա նախադաս համարվի, որովհետեւ նա զեղեցիկ և առողջակաղ միջոց տրպար է և կարծես կաթից ու արիւնից բարկացած մի արտաքին է:

Մեծ «Խրոնիկ»-ը «Chronique des arts» անդէսը հաղորդում է որ Երկին Եւրոպայում Փարիզի գեղարուեստից ձեւաբանին նուիրել է երեք միլիոն ֆրանկ: Հանգէսը նկատում է, որ ձեւաբանի ստացած նուէրներից այս ամենաշնանաւորն է:

Ձեռքի խեղճ փորձաւոր. Փարիզի քաղաքային խորհուրդը մեծ մոտամանց և հազարի մէջ է աւելի նպատակաւորաւ կառնակով քաղաքին ջուր մատակարարելու մասին Մոն-Սուրսից իւրաքանչիւր օր ստացած 17,000 խորանարդ մետր ջուրը բաւական չէ Փարիզին և այս թերութեան առաջն առնելու համար քաղաքային վարչութիւնը շուտով մատուցել է անպիտան ձեռնարկութիւն սկսելու, որոյ համար որոշվել է 100 միլիոն ֆրանկ, այն է 35 միլիոն արեւմտեան ջրանցքը շինելու, 5 միլիոն ստորերկրեայ խողովակների համար, դանազան ջրամաբերել և հրաշք գործելների համար 12 միլիոն և վերջապէս 16 միլիոն ջուր մատակարարելու ներկայ եւ դանակը բարեկարգելու և նորոգելու համար:

Արեւելք Պարիզի մօտ. Փարիզում գտնվում են ներկայումս Արաբներ, որոնք եկել են բոշիվելու Պատերի մօտ, Բոլորն օճիկ հողի են — չորս տղամարդիկ, մի երեխայ, մի մատաղանուս կին և մի պառաւ: Նոքա Սիդի-Հայիսա աւանից են: Նոքա բոլորն էլ կատաղած չան կծաններ են և նոցանից մէկին կծել է շունն այն ժամանակ, երբ նա երես անկեալ աղօթելիս է եղել: Նոքանից ոչ ոք ֆրանսերէն խօսել չգիտէ և կահիլիք քաղաքային վարչութեան մի պաշտօնատար անգլին հասակով Մահմեդ-Կիլիսն անուով նրանց ուղեկցել է իրեն թարգման: Արաբները տեղաւորված են մի հիւրանոցում և շատ դանդաղում են Փարիզի ցրտի և արեգակի պակասութեան վերայ: Այս մասին իրանց փոքր ինչ օգնելու համար նոքա տարօրինակ միջոց են հնարել: Մերձաւոր փայտաշէն տան մօտ ամեն օր դնում են սանդուղ և բարձրանում տան հարթ կտուրն, ուր կէս օրին արեգակից տաքացնում են իրանց մէջքը:

ԽՄԲԱԳԻՐ ՊԵՏՐՈՍ ՍԵՄԵՆՆԱՅՑ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ Հ. ԵՆՖԱՆԱՅՑ